

ΤΙΜΗ ΕΙΣ ΠΡΟΣΩΠΟΝ ΓΕΡΟΝΤΟΣ

ΤΟΥ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Είναι εκπληκτική ή ομοιότητα ιδεών, που συναντάμε σε παλαιότερα κείμενα, με αυτές της ούμανιστικής ψυχολογίας. Ένα τέτοιο κείμενο, που μιλάει για την οφειλόμενη τιμή και το σεβασμό μας προς τους ηλικιωμένους («εις πρόσωπον Γέροντος») στηριζόμενη στη μοναδικότητα ακριβώς του γεροντικού προσώπου, προέρχεται από τη γραφίδα ενός, ως μας επιτραπεί ή έκφραση, «ούμανιστή ψυχολόγου» του τέλους του ΙΗ' αιώνα.

Το κείμενο αυτό, επίσταση ψυχοφελής και σωτηριώδης, αποτελεί ερμηνεία του στίχου 32 από το ιθ' κεφάλαιο του Δευτερίου. Περιλαμβάνεται στην «Φιλόθεο Ἀδολεσχία», του Ευγενίου Βουλγάρεως (1716-1806), στον πρώτο τόμο, μέρος Γ', παραγράφους κβ' και κγ', Ἰεροσόλυμα 1858 (δεύτερη έκδοση), σ. 418-421. Ἡ πρώτη έκδοση έγινε στη Βιέννη το 1801.

Οι προϋποθέσεις της υποδεικνυόμενης στάσεως είναι αγιογραφικής εμπνεύσεως στηριγμένες και θεμελιωμένες στις φιλόδοξες θέσεις της Βίβλου, που με τόση γνώση και γλαυρότητα εκθέτει ο διαπρεπής εκείνος Έλληνας κληρικός και διδάσκαλος του Γένους.

Το κείμενο της Ἀδολεσχίας, μεταφρασμένο με επιτυχία στην καθομιλουμένη από τον Θεόδωρο Σπεράντζα, είχε δημοσιευθεί παλαιότερα στον «Εφημέριο» και είχε εκδοθεί και σε άνάτυπο (1965). Ἐπειδή πιστεύουμε, ότι οι κληρικοί μας δεν πρέπει να χάνουν τη ζωτική επαφή με τη γλώσσα, στην οποία ἔγραψαν πρωτίτιστα οι ἐκκλησιαστικοί μας συγγραφείς, δίνουμε σήμερα το δῆμα στον καλλιεπῆ λόγο του Βουλγάρεως να μᾶς ξεναγήσει σὸν θάθος τῶν νοημάτων της οφειλόμενης τιμῆς εἰς πρόσωπον Γέροντος. Γιὰ δύσκολες ἢ ἄγνωστες τυχὸν λέξεις συνιστᾶται ἡ χρῆση ἐνὸς καλοῦ λεξικοῦ.

Ἡ παράθεση αὐτοῦ τοῦ κειμένου ὡς θεωρηθεῖ ἐξάλλου σὺν μεταβίβαση τῆς σκντάλης καὶ μετάβαση ἀ π ὀ τὸ καθιερωμένο ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε. ὡς διεθνῆς ἔτος ἡλικιωμένων (γῆραιος) τοῦ 1982 σ τὸ διεθνῆς ἔτος νεότητος τοῦ 1985. Πρὶν ἀπὸ τὴν ὁποιοδήποτε διακηρύξεις γιὰ δικαιώματα καὶ ὑποχρεώσεις πῶν μὲν πρὸς τοὺς δέ, ὡς ὑπάρξει μιὰ ὑπόμνηση τῆς οφειλόμενης τιμῆς εἰς πρόσωπον γέροντος.

Γνώμονας ἄλλωστε καὶ γιὰ τὴν δυὸ «παρατάξεις» εἶναι τὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς: «τῆ τιμῆ ἀλλήλους προηγούμενον» (ὡς πρὸς τὴν ἀμοιβαία ἐκτίμηση, ὁ ἕνας

νὰ ξεπερνᾷ τὸν ἄλλο· Ρωμαίους ιβ' 10). Ἔτσι μόνον θὰ μπορέσει νὰ πραγματοποιηθεῖ καὶ τὸ θέμα τοῦ Διεθνoῦς Ἔτους Νεότητος γιὰ τὸ 1985: Συμμετοχῆ, Ἀνάπτυξη, Εἰρήνη. Ἔτσι μόνον θὰ μπορέσει νὰ γεφυρωθεῖ τὸ πολυσυζητούμενο χάσμα τῶν γενεῶν. (Τῆ τιμῆ, λοιπόν, ἀλλήλους προηγούμενον).

Τιμὴ οφειλόμενη εἰς πρόσωπον Γέροντος

Δὲν εἶναι χρηστοθείας μόνον καὶ εὐπολιτευσίας ἔθος, οὐδὲ νόμος πολιτικὸς ἀπλῶς καὶ ἀνθρώπινος, θεμελιωμένος εἰς τὴν εὐκοσμίαν καὶ εὐπρέπειαν τοῦ κοινοῦ καταστήματος, ὁ νόμος τὸ νὰ τιμῶσιν οἱ νέοι τοὺς γέροντας· ἀλλ' εἶναι αὐτὸς νόμος Θεῖος, τὸν ὅποιον πρὶν εἶθεσπίση ἢ ὁ Λυκοῦργος εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ἢ εἰς τοὺς

... ἀπ' αὐτὸ τὸ σκαμμένο, τὸ γλειμμένο, τὸ σὺν σμιλεμένο ἀπὸ ἓνα σκαρπέλο ἀπὸ ἄλλες καὶ ἀτσάλι πρόσωπο... (Ζῆλ Δακρυέρ). Φωτογραφία Δ. Βουχόρη (Χίος).

Ἰσραηλῖταις ὁ Σόλων, τὸν ἐνομοθέτησεν εἰς τοὺς Ἰσραηλῖταις διὰ Μωϋσέως αὐτὸς ὁ Θεός· «Ἀπὸ προσώπου πολιτοῦ ἐξαναστήσει, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου, καὶ φοβηθήσει τὸν Θεόν σου» (Δευτερικὸν ιθ' 32).

Πληροφορούμενος εἰς τὴν θεϊότητα τοῦ νόμου τούτου, σημειῶσαι καλῶς ταῦτα τὰ δύο· Ἀ' αὐτὸ τῆς νομοθεσίας τὸ ἀντικείμενον, τουτέστι τὸν ὄρον· Β' τῆς παραβάσεως τοῦ νομοθετήματος τὴν ἐπιτίμησιν καὶ τὴν ἀπειλήν.

Ἀ'. Ὁ ὄρος εἶναι, ὄχι τοῦ γηραλέου ἀνθρώπου ἢ κατὰ τὰ ἄλλα αὐτοῦ κατάστασις· ὄχι ἡ ὑπεροχὴ τῆς δυνάμεως· ὄχι τὸ ὕψος τοῦ ἀξιώματος· ὄχι ἡ λαμπρότης τοῦ

γένους' ὄχι: ἡ περιουσία τοῦ πλούτου, ὄχι: ἡ περίσσεια τῆς σοφίας, ἢ ἡ ἕξις ἢ ἐκ τῆς ἐμπειρίας συλλεχθεῖσα, καὶ τὸ ἐντεῦθεν θάθος τῆς ἐν αὐτῷ συνέσεως, τὰ ὅποια εἰς ἓνα γέροντα ἠμποροῦν καὶ γὰ εἶναι καὶ γὰ μὴ εἶναι: ἀλλ' αὐτὸ τὸ πρόσωπον τὸ γεροντικόν, καθὼ τοιοῦτον, εἶναι: τὸ προβαλλόμενον εἰς τιμῆν.

Τὸ πρόσωπον, καί, τὸ πολίον, τὸ τραχύ, τὸ ῥυσόν, τὸ ἐξηυλακωμένον, τὸ ἐκ τῆς πολυετοῦς ἡλικίας αὐχμηρόν καὶ μεμαρασμένον: «Ἀπὸ προσώπου πολιτοῦ ἐξαναστήσης, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου».

Τὰ ἄλλα προτερήματα τοῦ γέροντος, καὶ ἂν τὰ ἔχη, μὲ τὸς σωματικούς ὀφθαλμούς δὲν τὰ βλέπεις, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον τὸ βλέπεις, καὶ αὐτὸ τίμα: «Καὶ τιμήσεις πρόσωπον πολίον, τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου». Κατὰ μὲν τὰ ἄλλα τυχὸν μειονεκεῖ καὶ ἐλαττονεῖται: ἔστω: εἶναι ταπεινὸς καὶ εὐτελής, εἶναι πτωχὸς καὶ ἠπορημένος, εἶναι ὀλιγόνους ἴσως, καὶ διὰ τὸ θάρος τῶν χρόνων κατέστη ἡλίθιος καὶ εὐήθης, χρονόληρος, πέμπελος, σοροδαίμων: ἔστω: ἀλλὰ γέρον εἶναι: καὶ πολίος, καί, καθὼ τοιοῦτος, σεπτὸς καὶ τιμῆς ἄξιος: «Ἀπὸ προσώπου πολιτοῦ ἐξαναστήσης».

Κι ἐδῶ, ἡ ὁμορφιά δὲ διαχωρίζεται ἀπ' τῆς σοφίας καὶ τὴν ἀγάπη. Ἀνεβαίνει ἀπὸ μέσα ἀπ' τὴν καρδιά.
(Olivier Clément). Φωτογραφία Ἑλένης Σταυροπούλου.

Καὶ ἂν εἰς αὐτὰ δὲ τὰ ἔσχατα μέτρα τοῦ γηρατειοῦ δὲν ἔφθασε γὰ προχωρήσει, ἂν εἶναι: ἕμως προθερηκότερός σου τὴν ἡλικίαν, καὶ ἢ μεταξὺ σοῦ καὶ ἐκείνου διαφορά τῆς ἡλικιώσεως εἶναι: πρόδηλος καὶ ἐπίσημος, ὁμοίως καὶ αὐτός, ἔχων πρὸς σὲ σχετικῶς τὰ πρεσβεῖα τοῦ γήραος, σεβαστὸς καὶ οὗτος παρὰ σοὶ ἔσται: «Καὶ ἐξαναστήσει ἀπὸ προσώπου πολιωτέρου σοῦ, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου».

Β' Σημειώσαι τῆς τοῦ νόμου τούτου ἀθετήσεως τὴν ἀπειλούμενην ἐπιτίμησιν: ἢ ἐπιτίμησις εἶναι φοβερὰ: «Καὶ φοδηθήσῃ τὸν Θεόν σου». Εἰς τὴν τοῦ γέροντος (καθὼ γέρον εἶναι:) ἀτιμίαν, καὶ ὕβριν, καὶ ἐξευτελισμὸν καὶ περιφρόνησιν, ἂν οἱ ἔξω καὶ πολιτικοὶ νόμοι: δὲν ἐπιδιώκουν: διωριζόμενην ποιήν: ἂν οἱ Πολιτάρχαι καὶ Τίμαρχοι:

δὲν φηφίζουσι: δίκην, ἀλλ' ἐκδικος παρίσταται αὐτός ὁ Θεός: «Καὶ φοδηθήσῃ τὸν Θεόν σου».

Ὁ αὐτὸς νόμος, ὅπου παραγγέλλει: τοῦ γέροντος τὴν τιμῆν, συναπτει: κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ τοῦ θείου φόβου τὴν ἀπειλήν: «Ἀπὸ προσώπου πολιτοῦ ἐξαναστήσης, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου, καὶ φοδηθήσῃ τὸν Θεόν σου: ἐγὼ εἰμι: Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν».

Ἐμβλήματα γιὰ τὴν Παγκόσμια Συνέλευση Γήρατος
Βιέννη 26 Ἰουλίου με 6 Αὐγούστου 1982.

Ἐὰν ἄλλην τιὰ δίκην δὲν πληρώσει ἐκεῖνος, ὅπου δὲν τιμᾷ τὸ πρόσωπον τὸ γεροντικόν, ἂς συλλογισθῇ καλῶς, καὶ ἂς περιμένη τὸ ἐν ἀπὸ τὰ δύο ταῦτα: ἢ καὶ αὐτὸς γηράσας, ὑπὸ νεωτέρων ὁμοίως θέλει ἀτιμασθῆ, ἢ τῶς δὲν θέλει: γηράσει: καὶ ἢ τοιαύτη δίκη ἄχρι: τούτων θέλει: εἴσθαι: αὐτῷ ἢ πλέον μετριωτέρα.

Ὁ περὶ τῆς τῶν γερόντων τιμῆς νόμος εἶναι νόμος θετικὸς

Ὁ νόμος, ὁ περὶ τῆς τιμῆς τῶν γερόντων, δὲν εἶναι: ἀπαγορευτικὸς μόνον, εἶναι καὶ τι πλέον, ὑποχρεωτικὸς, εἰς τοὺς νέους μάλιστα, ὁ νόμος οὗτος: νόμος κατὰ θέσιν, τουτέστιν ἐπιτακτικὸς.

Δὲν ἐγράφη μὴ ἀτιμάσει τὸν γέροντα: ἐγράφη τίμα τὸν γέροντα: ἔμπροσθεν αὐτοῦ προσηκώσου, ἔαν εὐρέθης καθήμενος: «Ἀπὸ προσώπου πολιτοῦ ἐξαναστήσης, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου».

Ἐὰν γηραιὸν ἄνδρα, αἰδεστον διὰ τὴν πολιάν καὶ σεβάσιμον, τίς τόσον τολμηρὸς ἢ αὐθάδης, ἢ τόσον μοχθηρὸς καὶ ἀπάνθρωπος, ὥστε καὶ γὰ προαιρεθῇ γὰ τὸν ἀτιμάσει, καὶ γὰ τὸν ἐξουδενώσει;

Ἄλλ' ἐδῶ ἐκ περιουσίας ὁ νόμος ζητεῖ παρὰ τοῦ νεωτέρου πρὸς τὸν γεγηρακότα καὶ σημεῖον τι αἰδοῦς καὶ εὐλαθείας προδηλότερον: ὄχι: μόνον μὴ ἀτιμάσει, λέγει, τὸν γέροντα: ὄχι: μόνον μὴ τὸν περιφρονήσῃ: τοῦτο καὶ παρ' ἑνὸς ἐκάστου χρεωστεῖται: πάντως εἰς ἓνα ἑκάστον, ὅποιας ἂν καὶ τύχη ἡλικίας, ἢ καταστάσεως: ἀλλὰ τὸν γέροντα, παραγγέλλει, ἐξαίρετως, καὶ γὰ τὸν δεξιωθῆς ὡς τοιοῦτον, καὶ γὰ τὸν προὑπαντήσης ἐρχόμενον, καὶ γὰ τὸν προκαθήσει ἐπελθόντα, καὶ κατὰ πάντα τρόπον γὰ τὸν φιλοφρονήσῃ καὶ γὰ τὸν προτιμήσῃ: «Ἀπὸ προσώπου πολιτοῦ ἐξαναστήσης, καὶ τιμήσεις πρόσωπον πρεσβυτέρου».

Σχόλια, ἐπιλογή κειμένων καὶ φωτογραφιῶν
Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ